

Luku-Kirja
kauniilla kuvilla
lapsille.

Werner Söderström, Porvoossa 1880.

John-Killia

PAINTING

PAINTING

PAINTING

PAINTING

PAINTING

PAINTING

Luku-Kirja

KAUNIILLA KUVILLA

LAPSILLE.

PORVOOSSA 1880.

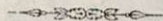
VERNER SÖDERSTRÖM,

kustantaja.

Kuvakaappi.

Tiedättekö mikä kuvakaappi on? No se on semmoinen kaappi, missä on kuvia; mutta minä näin kerran oikein semmoisen kuvakaapin, missä kuvat näyttivät paljo suuremmalta kuin koko kaappi. Vaan sitä kaappia eivät lapset saaneetkaan avata. Sinne katsottiin vaan piinestä pyöreästä reiästä, jossa oli keskeltä paksumpi lasi. Meillä kävi, näette, ukko, joka sanoi olevansa Tyrolista, mutta kukapa sen nyt jaksaisi selittää mistä asti hän oli. Kaukaa hän varmaan oli tullut, sillä oudolta hän näytti eikä hänellä ollut tään puolen vaatteitakaan. Pitkä parta, mustat tuliset silmät, korkea suippuhattu, aivan kuin sokuritopan paperi, mutta musta, päästä pehmeä ja suuri höyhen tøyhtö siitä kiinni. Miesparan housut eivät ulottuneet kuin polviin ja säärissä oli ainoastaan sukan varret, sillä hänellä ei ollut saappaita, vaan kengät jalassa. Entäs kun hän puhui, olipa se mongerrusta, vaikka hän luuli puhuvansa aivan meidän kieltä. Hänellä oli tuo kaappi ja kuvia oli kauska katsoa, vaikk'ei kaikkea

ukon pakinaa ymmärtänytkään. Hän toimitti ja selitti, näette, joka kuvasta yhtä toista ja kertoi vielä muita juttuja väliin. Hän piti kuvansa itse, vaan on muitakin kuvia, jos ei juuri niin kauniita, ja hänen juttujaan saa kertoa muutkin. Joka haluaa lukea, saa niitä tästäkin pikku kirjasta, vaan joka ei sitä ymmärrä, kääntäköön kaksi lehteä kerrassaan, niin näkee taas uuden kuvan.

Joulu-ukko.

Joulu-ukolla, tuolla kilttien lasten aina tervetulleella vieraalla, ei kaikin paikoin ole aivan samat tavat. Kuulkaapa. Kerran kolkutti joulu-ukko taas kauniin rakennuksen ovea. Isä ja äiti riensivät heti avaamaan tuolle toivotulle vieralle. Tämä astui sisään, nyökkäytti ystävällisesti päätänsä, ravisteli uhkeaa turkkiansa, polki lumen jaloistansa ja oli kohta kuin vanha tuttu. Tästäpä ilo lapsille. Ukolla oli, näette, selässä suuri vakka täynnä omenia, mesileipiä, piparikakkuja, pähkinöitä jo muuta makeata tavaraa, ja edessänsä oli ukolla taritin kukkurapäänänsä kaikellaisia kaluja ja leluja. Ei siis ihme, että lapset kiljasivat ilosta. He hyppivät vanhan ympärillä ja huusivat sekaisin: mitä minä saan? "Anna, hyvä ukko, minulle tuo pieni, kaunis, punainen hame" pyysi

Anna. "Ja minulle tuo suuri piparikakku", sanoi Matti. "Ja sitte minulle vasara", huusi Esko. Ja kaikki tunkuivat ukon ympärille. "Malttakaa, malttakaa", murisi ukko, "ei niitä niinkään saa". Jokaisen pitää ensin lausua ulkoa minulle pikku värssy. Siinä kauppa, ensin värssy, sitte lahja. No lapset, kuka alkaa?

Aina oli heti valmis:

Joululaulu.

ervehtii jo meitä

Joulu armahin,

Tuli kylmän teitä,

Armas kuitenkin.

Hämpä hymyellen

Tupahan jo saa.

Lapset tanssiellen

Häntä seurajaa.

Kynttilät ne hohtaa

Tähtösinä niin,

Sepä mielen johtaa

Betlehemihin.

Loista lapsen tiellä,

Joulun tähtönen;

Oi, niin ilomiellä

Sua katselen!

Näithän, tähti, Herran

Lapsosenakin,

Pienihän olj kerran

Vapahtajakin.

Loistit kirkkahasti

Silloin sinnehen,

Loistat siitä asti

Aina eellehen.

Oi, sä ilon suoja,

Joulu herttainen

Rauban, riemun tuoja,

Talven kukkanen!

Polvillas sa meitä

Hypittelet vaan,

Kutsut enkeleitä

Joukkoon laulamaan.

Enkel-ääniin liittää

Lapset äänens saa,

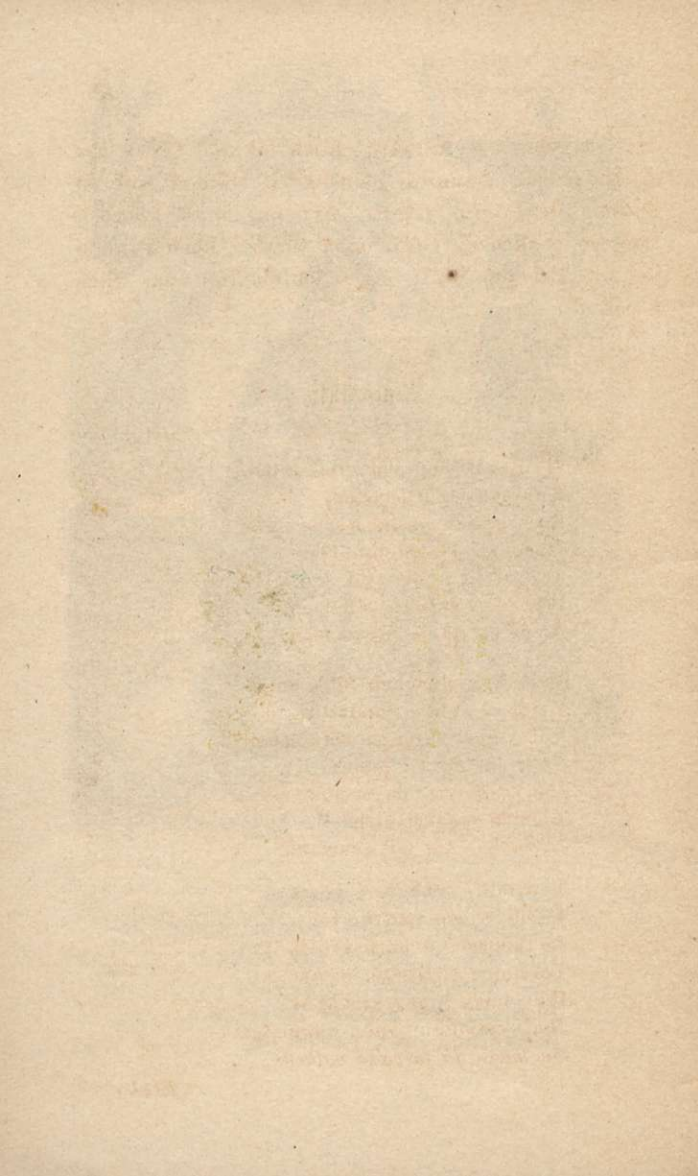
Kaikki hyvät kiittää

Herraa Jumalaa.

(Topelius.)

Nyt päivällistä laitetaan,
Vaan mitä ruuaks' saadaankaan! —
Hyi hyi, et kysyä saa näin,
Sill' aina muista, ystäväin:
Parhain sun kokkis verraton
Nälkäinen oma vatsas on!

“Hyvin ja kiltisti“, kiitti ukko. “Nyt saa Anni pienen kauniin hameen ja tämän suuren nukan. Kas niin, Antti, nyt on sinun vuorosi. Sanopa poikaseni mitä sinä taidat lausua ukon iloksi? Taisipa Matti myös joululaulun vaan sillä oli nimi:

Joulutähti.

Taiivaalla minceu tähti kiilsi,
Kuningas tähtiparvien.
Sen sydänt, usein murbe viilsi,
Nähdessä vaivat ihmisten;
Ja, surren synkeyttä maan,
Hän jätti riemun ylhäisen
Ja astui maata loistamaan.

Majaanpa pienehen täht' ensin
Valonsa pyhän vuodatti;
Siit ympär ihmiskunnan lensi,
Sydämet mielet lämmitti.
Hän kuoleman ja varjoin maan
Elämän maaksi kirkasti,
Ja rauhan toi sit' asumaan.

Tuo tähti synkeästä yöstä
Valoisan armopäivän loi,
Ja ihmissielut harhatyöstä
Totuuden tielle viedä voi.
Hän; taiva hinen kirkkaus
Joul' -aamuhun tuon valon toi,
On maan ja taivaan valkeus.

(Erkko.)

Tämänkin sanoi ukko hyvin luetuksi ja Antti sai suuren piparikakkunsa ja vielä lisäksi kauniin kuvakirjan.

Sitte luki Esko vuoroonsa:

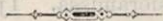
Tähtikynttilät.

Kas kuin kirkkaat kynttilät „Enkelit siell' ainiaan
 Loistaa taivahilta! Ylistävät Isää,
 Jouluko viettävät Joka armolahjojaan
 Taivaassa jok' ilta?„ Luoduillensa lisää„
 „Äiti, siellä linee vain „Siellä heidän seurass' on
 Kaunis joulukuusi!„ Myös pien' Antti veikko,
 Käsiään nyt taputtain Rauhallinen, kivuton,
 Pikku Aino huusi. Eikä enään heikko„
 Aäneti nyt Aino vaan
 Mitäs äiti muuta kuin Katsoi illan tähtiin,
 Myönsi pienellensä. Pisarainen poskellaan
 Tuosta Aino hymysuin Kiiltämässä nähtiin.
 Virkkoi äidillensä:
 „Jolukuusen valossa Mutta ääress' ikkunan
 Lauletaankos siellä? Seuraavana vuonna
 Entä joululahjoja Kuultiin äiti kuiskaavan:
 Tarjotaankos vielä?„ „Aino Antin luona„
 (O. Wrn)

Joulu-ukko oli tyytyväinen myös Eskon taitoon ja antoi hänelle sekä vasaran että vielä kauniin pallin.

Mutta kun tuli pikku Oton vuoro, ei hänen lu'ustaan tahtonut tulla mitään. Hän änkytti ja sotki, kunnes joulukukko tuskastui ja kysyi miten hän oli noin taitamaton. Siihen ei Otto tiennyt vastata mitään. Hän oli, näette, kun Anni tai Matti tai Esko olivat tahtoneet opettaa hänelle jotakin, aina juossut tiehensä ja sanonut: eipä kii-rettä, ei joulukukkokaan vielä kohta tule.“

Kun joulukukko sai tietää tämän, tahtoi hän ottaa vitsan vakkansa pohjalta, vaan siskot rukoi-livat Oton puolesta. Hän pääsi sentähden vitsan, vaan jäi myös joululahjatta. Otto sanotaan otta-neen tämän ojennukseksi ja seuraavana juhlanan osanneen oikein soman ja pitkänkin värssyn.

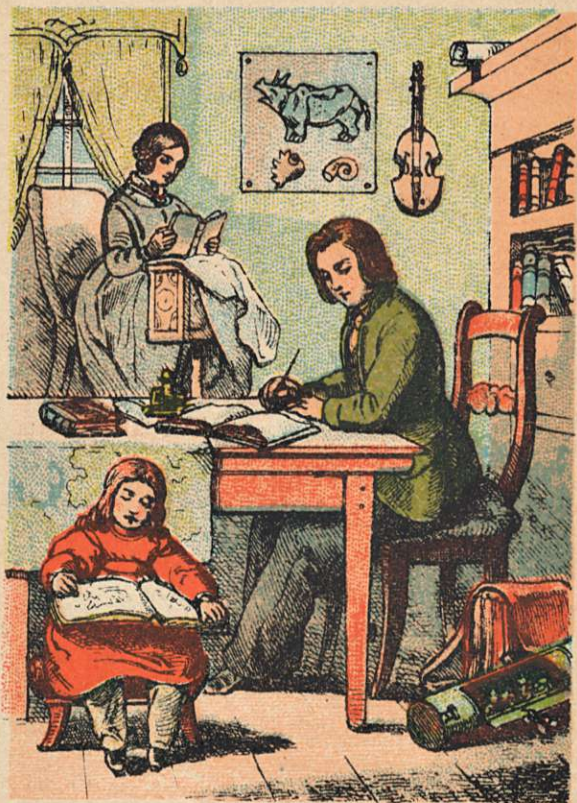
Terweeks marakatti!

Kaksi pientä, vikkellä apinaa oli häkissä näy-tettävänä. He tekivät kaikenmoisia pilatemp-puja ja huvittivat erittäinkin lapsia. Katso-jissa oli myös eräs ikäpuoli mies, joka piti nuuskatuusaa kädessään ja tavan takaa pisti nuuskaa nenäänsä. Tämän huomasi toinen apina ja katsoi nyt tarkasti miten ukko otti nuuskaa etu-sormen ja peukalon väliin, nosti nokkansa pystyyn ja vihdoin veti tavaran sieramiinsa. Kun ukko

taas oli saanut kyllänsä, alkoi apina iloissaan hyp-
piä kuin hurja, mutta asettui toki viimein tangolle
ja alkoi suutaan mutistellen matkia vanhaa herraa.
Tämä oli tietysti lapsista lystiä ja naurettiin aika
lailla nuuskaavalle apinalle. Ensin tosin suututti
herraa tuo matkiminen, mutta kohta hän meni
häkille ja sanoi: kuules veitikka, että tietäisit mitä
teet, niin vedähän toki tästä kunnolla nenääsi.
Näin sanoen piti hän tuusaa avoinna apinan edessä.
Nuolena syöksi apina tuusaa kohti, tempasi sen
herran kädestä ja vei sen mukaansa orrellensa.
Siellä katselivat apinat nyt uteliaasti tuusaa. Vih-
doin asettuivat vastattain, ottivat nuuskaa kahdella
sormella ja vetivät sitä tylppiin neniinsä. Mutta
jopa näkyi heissä ikävä hämmästys; hieno nuuska
pisti ja kirveli sieramissa. Tjo! aivastivat mo-
lemmat yhtäikaa, niin että päät yhteen moksah-
tivat. "Prosit, prosit," huusivat lapset kaikki.
Tjo, tjo, pärskyttivät pärskimistään apinat ja löivät
päänsä yhteen. Viimein suuttuivat] niin toisiinsa,
että yhä vaan pärskien hieroivat tappelua, kunnes
näyttjäjukko tuli ja uhkasi heitä kepillänsä. Sillä
aikaa otti herra tuusansa häkistä, pisti sen tas-
kuunsa ja sanoi lähtiessään lapsille. "Ei, näette,
matkijalle aina kunnian kukko laula. Varokaa
tälläistä, muutoin voi kenties teillekin ilvehtien
sanoa: prosit, marakatti!

Jo varhain pitää oppia
Se, mik' on kunkin toimena,
Sill' oppinuthan ihminen
Kaikille ompi mieluinen,
Waan tyhmä sekä tiedoton
Kaikille harmiksi vaan on.

Toinen rohkea.

Jänis ja sammakko sattuvat ojalle yhteen. Kun jäniskin oli uuvuksissa, jäi hän siihen lepäämään ja sammakon puheille. Hän jutteli kaikellaista outoa mitä oli kokenut monilla matkoillaan pitkin maita, metsiä. Mutta oli sammakollakin yhtä kummia kerrottavia elämästensä ojissa ja lammikoissa. Näin kului aika rattosasti, niin etteivät huomanneetkaan, ennenkuin jo oli ilta tulossa. Silloin hyppäsi jänis ylös, teki lähtökiirettä ja sanoi: "nyt on minun pyrkiminen metsään minkä pääsen, muutoin ennättää minut metsästäjä, ja hänen pyssyänsä sanotaan niin vaaralliseksi, ett'en minä saata olla pelkäämättä kaikellaista pauketta." Ha, ha! höhötti sammakko, niin että koko suureksi pöhistyi. "Olenpa tänään usein huomannut sinun kertomuksistasi, jänis, että olet arka: jos minä olisin jänis, huolisin vähät metsästäjistä sekä pyssyistä. Ei hätää mitään, kun vaan osaa miehiksi olla."

"Niin, niin lienee," myönsi jänis, mutta minun on luontoni arka, ja siitä ei oikea jänis pääse ikänään. Uskonpa itsekkin että olisi tässä hyvä, jos meillä olisi kylmää sammakon verta suonissamme."

No, koska tuon tajuat, niin tahdon ystävyyden vuoksi saattaa sinua metsän läpi. Jos metsästäjä näkee meidät yhdessä, hän ei varmaan-

kaan rohkene käydä kohti. Totta hän minua pelkää.“

Vaikka jänis tiesi että sammakko oli yhtä pelkuri kuin hän itse, ei hän sanonut sammakon tarjoomista vastaan, vaan ajatteli: “tulehan mukaan, kerskaaja, niin saamme nähdä mitä urhoudestasi on.“ Ja niin lähdettiin läpi heinikon metsää kohti.

Vaikka jänis astui niin hiljaa kuin suinkin taisi, täytyi sammakon kuitenkin hyppiä aika lailla pysyäkseenä tuon uuden ystävän rinnalla. Mutta kun tämä lisäsi vauhtia pikemmin päästäksensä metsään, nousi sammakko pitkille takakoivilleen ja huusi jänikselle: Seisatu, seisatu, pelästynyt nelijalkainen, enhän minä kaksijalkainen jaksa juosta sinun kanssasi kilpaa. Jos tahdot minua mukaasi, niin täytyy sinun laskea minut selkääsi. Minä olen näet, oikeastaan luotu ratsastajaksi, minulla on pitkät sääret, jotta ratsailla pysyn ja kaksi vankkaa kättä, joilla pidän ohjista. Jänis nauraa myhähti huulet ristissä, mutta sammakko sai pitkän heinänkorren, se jäniksen suuhun, suitset valmiina ja pian oli sammakko jäniksen selässä kuin uljain ratsastaja ainakin. Kun tuuli mentiin nyt nurmikkoa.

Äkkiä seisahtui jänis kesken kiivaimman vauhdin ja kuiskasi: “katsos, sammakko, tuolla metsän rinteessä on jo kyttä vartomassa.“ Jo väräytti sammakkoa, mutta hän vastasi kuitenkin: “vaikka minä en ollenkaan pelkää, neuvoisin kuitenkin sinua, ystäväni, pyrkimään metsään toista

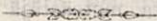
tietä. Sananlasku ei sano turhaan: joka vaaraan antauu, vaaraan hukkuu.“

Jänis, joka kohta huomasi, että sammakon rohkeus oli menemässä, sanoi pilkaten: Etkö luvannut minulle apuasi hädässä, jätätkö minut nyt pulaan, kun kysytään? Silloin olisit saattanut jäädä kotiin. Luulenpa että mutainen suo ja kaislikko olisi ollut sinulle turvaisampi paikka kuin aukea nurmi.“

“No niin,” sanoi sammakko, joka alkoi hävetä arkuuttansa, “koettakaammepa eikö uhkea muotoni ja julma ääneni aja metsästäjää pakoon.“ Ja sammakko oikasihe ja huusi niin että aivan oli haleta: koaks, koaks! Mutta metsästäjä ei ollenkaan huolinut sammakon kurinasta, vaan oli yhtä hiljaa ja ääneti kuin ennenkin. Jänis, joka oli kyyristynyt heinään ja kokosi voimia oikein rohkeaan harppaukseen, kohotti korviansa ja kuunteli kaukaa rat- taiden rätinää. Jänis arveli itsekseen: “Tuostapa apu tulee; kun mies keinäkuormineen ajaa tästä ohii, voi hän suojella minun luodilta hypätessäni aukean yli.“ Kohta tulikin mies hitaasti kuoppaista tietä ja kuin nuoli syöksi jänis hänen kohdaltansa tien yli. Vesi herahti metsästäjän suuhun, hän ojensi pyssyinsä ja oli juuri lauaista, vaan samassa oli heinä mies juuri kohdalla ja jänis se oli yhtä pian poissa. Metsästäjä mutisi jotakin pahasta onnesta ja heinä mies läiskäytti piiskaansa. Tämä äkki läjäys kävi niin vapisevan sammakko-paran läpi luiden ja ytimen, että hän hyppäsi hyvin kyy-

närän maasta ja putosi alas vasta kun hänen ystävänsä jo oli ennättänyt hyvän matkaa metsään.

Sammakko jäi hiljaa muutaman suuren lehden alle. Joka kerta kuin heinänvetäjä läiskäytti piiskallansa, kävi väristys koko sammakon läpi, sillä hän luuli näitä pyssyn paukkeeksi ja sanoi hiljaa: "En toki niin julmaksi tuota luullut, voi jänisparkaa, johan se nyt aivan kuollee, kun toinen ampuu ampumistansa." Vaan jänis istui jo aivan terveenä apilasmaassa ja jutteli muille jäniksille miten hän oli ollut kerskaavan sammakon luona.

Muurainen, joka meni lääkärin luo.

(Z. Topelius.)

Jospa kurkistaisin ulos? — sanoi poikamuurainen. Malta vähän, lapseni, — sanoi äitimuurainen, minä katson ensin miten on maailmassa. — Ja sitte katsoi hän ulos pienestä aukosta muurahaispesässä, mutta ei voinut nähdä mitään, sillä aurinko paistoi häntä juuri silmiin.

Nyt minä katson — sanoi poika muurainen. Ja samassa se konttasi ulos aukosta.

Muuraiskeko oli rakennettu suuren kuusen juurelle, päivä paistoi viheriäisiin oksiin, jää suli niistä, pieni jääpalanen pudota tupsahti muurais-

kekkoon jo katkaisi jalan pieneltä muuraisparalta, joka oli mönkinyt ulos aukosta.

Mitä se oli? — sanoi äiti muurainen.

Minulta vaan meni sääri, äiti, — sanoi poikamuurainen.

Äiti muurainen säikähti, veti lapsen sisään aukosta ja alkoi laastaroita säärtä pihkalla. Se näytti pysyvän hyvin paikoillaan, mutta kun lapsi alkoi käydä, putosi koko sääri pois.

Ei ikänään tämä käy laatuun; meidän täytyy mennä lääkärin luo, — sanoi äiti muurainen.

Sitte hän teki säkin viimevuotisesta vilkkaheinästä, pisti säären säkkiin, otti lapsen selkäänsä ja lähti matkaan. Muuraiskeko oli mäellä lähellä rautatietä, muori muurainen tiei sentähden milloin juna tulisi ja oli varoillansa. Juna tuli, — burrr, urr urr; äiti hyppäsi ratakiskolta pyörälle, kiekahdelti jonkun kerran ympäri, mutta kiipesi onnellisesti lapsineen vaunuun ja matkusti piletittä Helsinkiin.

Kun he pääsivät sinne, astui äiti lapsineen varovasti alas, sillä hän pelkäsi, että heidät tallattaisiin kuolijaaksi, ja kapusi rohkeasti ajurin ratuille. Yhä hän kantoi lasta selässä ja säärtä säkissä.

— Nyt ajamme tohtorin luo, — tuumasi äiti muurainen. — Tahtoisinpa mielelläni tietää mitä hevoneen sanoo näin raskaasta kuormasta.

— Mitä valkoisia vuoria nuo ovat, — kysyi

Tohtori Bäck otti suurenmalasin, katsoi kuul-

poika-muurainen, kun ajoivat suurien kivrakennuksien ohi.

Ne ovat semmoisia pesiä, joissa ihmiset asuvat, — sanoi äitimuurainen. Ja niin he tulivat suurelle klinikalle, sillä ajuri vei nuorta tohtoria, joka oli käynyt Pietarissa kuulemassa, miten Kristina Nilsson lauloi Vellamon polskaa.

— Äitimuurainen ei muistanut maksaa ajurille ja astui portaita ylös poika selässä. Isotohtori istui pöytänsä vieressä ja luki kirjaa miten uusia neniä tehdään. Äitimuurainen kiipesi pöydälle ja siitä kirjalle. Isotohtori näki hänen ja nappasi sormellansa, mutta äitimuurainen takersihe kiinni lehteen ja alkoi kertoa jääpalasesta ja poikansa jalasta. — Vai niin, eikö muuta? — sanoi isotohtori ja tahtoi kiinnittää pientä jalkaa paikoilleen, mutta hänellä oli liian järeät näpittimet, ja hän veti sen sijaan pois terveen koiven.

— Mikä tuli? — sanoi äitimuurainen.

— Ei juuri mitään, minulta vaan meni toinen sääri, — sanoi pieni karsivällinen muuraisenpoika.

— Isotohtori syytti silmälasiansa ja meni hakemaan sievempiä näpittäimiä, mutta äitimuurainen ei malttanut odottaa, pisti molemmat irtonnaiset sääret säkkiin, otti poikansa selkäänsä ja hiipi tiehensä.

— Meidän täytynee mennä vesitohtorin Evertin luo, — sanoi äitimuurainen ja löysikin kohta

ajurin, jonka piti viedä sinne lihava herra, jonka piti laihtuman.

Tohtori Everth seisoi kylpyammeen ääressä ja tahtoi juuri kastaa tuota lihavaa herraa siihen, kun äitimuurainen kiipesi hänen kädellensä tullakseen huomatuksi. Tuskin huomasi tohtori äitimuuraisen, ennenkuin hän pisti kätensä veteen ja sinne jäivät muuraiset.

Äitimuurainen kapusi kohta ammeen laidalle ja huusi pojallensa, että pitäisi hameesta kiinni. Mutta kun äitimuurainen oli pelastunut, ei hän poikaa nähnytkään, sillä lihava herra loiski niin julmasti ammeessa, että vesi kuohui kuin koskessa.

Miten sinun on? — huusi äitimuurainen.

Kostealta vaan tuntuu, ja nyt minä hukun! — kuului poikamuuraisen heikko ääni kohisevasta ammeesta.

Äitimuurainen syöksyi keskelle koskea ja veti sanomattomalla vaivalla lapsensa ylös kuivalle. Mutta poikamuurainen oli nyt kuollut.

Pitänee minun nyt lähteä kansantohtorin Bäckin luo, — sanoi äitimuurainen — ja tohtori Bäck sattui siihen aikaan olemaan Helsingissä, muutoin olisi äitimuuraisen täytynyt odottaa höyrylaivain kulkua, sillä ei hän voinut polkea jalan läpi kinosten Vaasaan. Ja niin hän läksi, kuollut lapsi ja molemmat irti raastetut sääret mukana, sen miehen luo, joka oli tohtori, vaikkei hänellä ollut tohtorin hattua.

Tohtori Bäck otti suurennuslasin, katsoi kuol-

lutta lasta ja sanoi: — hieroa tässä pitää, mutta minä en voi sitä tehdä, minulla on liian suuret sormet.

Äitimuurainen tuumi nyt ja olisi mielellään pyytänyt kärpäsiä avuksi, koska ne ovat mainioita hierojia, mutta ne sattuivat juuri kaikki kuolleiksi tähän vuoden aikaan. — Katsonpa suuren kyök-nuurin takaa, — sanoi hän.

Äitimuurainen ryömi muurin taakse ja löysi puolikuolleen sirkan, joka oli ollut siellä syksystä. Sen hän suurella vaivalla veti takaperin auringon valoon. Vähän ajan päästä virkosi sirkka henkiin ja alkoi iloisesti hieroa pientä poikamuuraista.

— Noin tehdä pitää, — sanoi tohtori Bäck ja näytti sukkapuikolla miten sirkka tekisi tehtävänsä oikein taitavasti, niin että tämä olisi massaasi niin kuin oppineet sanovat hieromista.

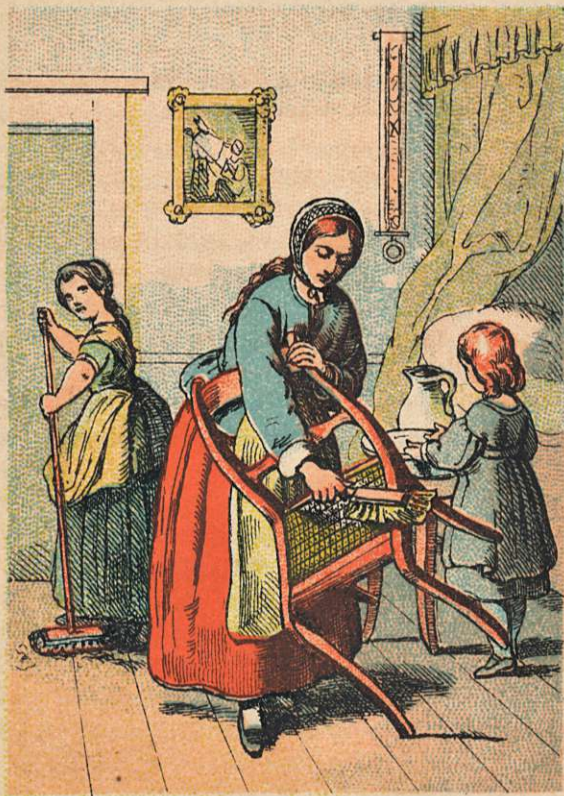
Kolme minuuttia ja vähän neljättä hieroi sirkka ja poikamuurainen tuli taas henkiin, joka oli suureksi iloksi hänen äidillensä. Sitte pantiin irtonnaiset sääret kiinni paikoilleen ja nyt oli lapsi terve.

Mitä saan nyt maksaa teille, tohtori, suuresta vaivastanne? sanoi äitimuurainen.

— Sinun pitää antaa leppälinnulle ruokaa tuvassasi, kun hän ensi kerran tulee muuraispe-sälle, — vastasi tohtori Bäck.

— Sen olen tekevä, — sanoi äitimuurainen iloissansa, — minä asetan hänelle hunajakakkua

Tohtori Bäck otti suurenmaksain, katsoi kuul-

Sä varhain nouse vuoteeltas
Ja pue yllesi
Ja kiitä Herraa Jumalaas',
Ett' yön sua varjeli.
Ja lue sitten ahkeraan,
Niin aikaa saat kisailemaan.

ja kuusenpiikkaa, niin paljon kuin hän jaksaa syödä.

— Hyvä on, — sanoi tohtori Bäck. — Hyvästi nyt, minua odottaa kuusi käsivartta ja neljä säärivartta. —

— Herran haltuun, — sanoi äitimuurainen, ja läksi niin kotiin, pieni, terve lapsensa mukana.

Kun hän tuli kotiin muuraispesälle, oli jo kevä ja kaikki naapurit olivat ryömineet ulos pesästä ja alkaneet raivata muuraisten tietä, joka kulki havumäen yli; sillä lumihangesta oli jäänyt paljon muroa sillekin. Kaikille pesän asukkaille nousi suuri ilo ja hämmästys, ja kaikki tahtoivat katsoa ja koettaa oikeinko todella sääret nyt olivat kiinni paikoillaan. Samassa tuli pieni leppälintu, uupuneena, nälissään ja viluissaan pyrkien yli mäen pitkin nurmen ensi äpärettä. Silloin tarttuivat muuraiset teräviin kuusenneula keihäisinsä ajaaksensa pois tuota vierasta matkustajaa. Mutta äitimuurainen asettui takajaloillensa viheriä heinänkorsi korkealla suorana ja puolusti leppälintua ja pyysi häntä tupaansa muuraispesään. Siellä toimitettiin kohta komeat kestit, jommoisia ei äsken oltu muuraispesässä nähty, ja sirkka lauloi aterian iloksi ja poikamuurainen tanssi terveillä jaloillansa, ja päivä paistoi, ja kevään pikku poika lensi suhisevin siivjin yli viheriän mäen.

Joulu-satu.

Joulun aattopäivä oli tullut, tuo vuoden lyhyin päivä, joka kuitenkin lasten mielestä on niin pitkä, ettei tahdo koskaan loppua. Joulun aattopäivä oli tullut. Antti ja Anni olivat jo tuhannen kertaa kysyneet äitiltä: "Milloin ilta joutuu?" ja äiti oli tuhannen kertaa vastannut: "Maltakaa vähäisen, kultaseni, kyllä se pian joutuu." Nyt oli jo päivällinen syöty; alkoi jo hämärtää. Ei nyt enää ollut pitkältä odotettavaa jäljellä. Antti ja Anni vietiin äitin kammariin, niin kuin ainakin; siellä käskettiin heidän olla siksi kun saiin kutsuttaisiin.

Lapset istuivat kiikkutuoleilla rinnakkain ja katselivat ulos ikkunasta. Kynttilää heillä ei ollut kammarissa, mutta sitä ei tarvittukaan, sillä kuumana teki kaikki valoisaksi niin kuin päivällä. Antti ja Anni asuivat maalla, niin että talon likellä oli suuri metsä. "Katsopas," virkkoi yht'äkkiä Anni, nykäisten veljeään hihasta, "katsopas, tuossa joulu-ukko jo tulee metsästä tänne!" Aivan oikein, tuollahan seiso i metsän reunalla vanha ukko, pitkä kuin honka, harmaa parta polviin saakka. Turkkinsa oli koristettu nauhoilla ja hetaleilla. Vaan kun oikein tarkkaan katseli, ei ne olleetkaan tavallisia nauhoja ja hetaleita; ne olivat rinkelinauhoja ja makeisia, namusia, omenia, pähkinöitä jokaisessa turkin karvassa riippumassa.

Sangen monessa paikassa oli turkki sokerilla ripoitettu, joka kimalteli, välkkyeli aivan kuin kalliit kivet. Eikä se ollut turkissa ainoa loistava. Tiheässä nähtiin hänessä pieniä kynttilöitä; ne tuikkivat niin kirkkaasti mustan turkin pinnalla. Kaikkein hauskimmat nähdä olivat kuitenkin ukon omat kasvot, niin pulleat ja pyöreät, niin lihavat ja lempeät ja niin paistavaiset, että näytti aivan kuin olisi niissä nahka ollut öljyllä voideltua paperia ja kynttilä palamassa pään sisässä.

Jhastuksella katselivat lapset joulu-ukkoa, josta he jo olivat kuulleet usein puhuttavan, vaan jota eivät vielä olleet koskaan saaneet nähdä. "Sepä oli lystiä," sanoi pikku Anni, taputtaen käsiänsä, "ja vielä lystimmäksi tulee, kun hän joutuu tänne pihaan, että oikein likeltä saamme häntä katsella." Mutta eipä ukolla näkynyt olevan mitään kiirettä; siellä se vaan yhä seista törrötti metsän reunalla. Lapset odottivat, mutta eipä hän paikalta liikahtanut. "Menkäämme," kehoitti viimein Antti rohkeasti, "menkäämme ukon luoksi, pyytäkäämme häntä sisään tuleman!" — "Kielsihän äiti," pani pikku Anni vastaan, "meitä menemästä pois tästä kammarista." — "Älä huoli," sanoi Antti, joka välistä oli vallaton veitikka, "sitä ei kukaan huomaa; he ovat kaikki salissa. Ja sitten kun joulu-ukko tulee, heillä on niin paljon puuhaa hänen tuomisiaan vastaanottaessa, etteivät meitä muista." Lähdettiin siis kun lähdettiin, ulos. Hiljaa avattiin porstuan ovi, sieltä pujahdettiin pihalle ja

sitten juostiin kepoitetiin lumista tietä myöten. Nyt jo oltiin metsän reunalla. Mutta missäs oli nyt joulu-ukko? Tässä vaan seistä törrötti vanha kuusi, oksat täynnä naavoja, käpyjä, paikoittain peitetty lumella. Ukkoa ei näkynyt, ei kuulunut missään. "Tuossa hän on sentään," huusi Antti yht'äkkiä. Aivan oikein, kuusikosta pilkoitti ukon toinen lempeä silmä latvojen tasalla; näkyi sieltä myös yksi paistava poski ja puoli suuta. Vieläpä olivat lapset näkevinänsä pari pientä kynttilää, jotka tuikkivat havuisten oksain lomasta. Luultavasti oli ukko sammuttanut muut kynttilänsä, ettei ne täällä ulkona turhaan kuluisi, ja pitänyt ainoasti nämät kaksi sytyksissä että näkisi astua tietänsä metsään pimeässä varjossa. "Voi, voi," valitti Anni, "hän menee pois muualle, hän ei poikkeakaan meille!" — "Mennään, juostaan jäljessä, kylä me hänet pian saavutamme ja rukoilemme oikein kauniisti että hän tekisi niin hyvin ja tulisi meille!" Ja lapset juoksivat, minkä pienet jalat jaksoivat, joulu-ukkoa takaa. Jo olivat joutuneet sille paikalle mistä ukon kasvot paistoivat; mutta ei hän ollutkaan enää siinä paikassa. Täällä vaan oli vanha kuusi, naavoineen, käpyineen; ukon silmät ja kynttilät ne jo taas pilkoittivat pitkän matkan päässä kuusien lomasta. Lapset taas juoksemaan jäljestä. Mutta aina kuin he joutuivat sille paikalle, missä luulivat joulu-ukon nähneensä, ei siellä ollut muuta kuin vanha kuusi naavoineen, käpyineen; joulu-

Tuoss' äiti pesee pyykkiä ;
Se työ ei ole helpompaa !
Pois lika kaikk' on pestävä,
Ei pilkkuakaan jäädä saa.
„Siis“ — sanoo äiti — „vaatteitas
Sä karta, leikiss' ollessas“ !

ukon kasvot ne paistoivat taas kaukana toisessa paikassa. Viimeinpä katosi joulu-ukko silmineen, kynttilöineen kokonaan näkyvistä. Lapset nyt arvelivat jälleen mennä kotia. Mutta missä nyt oli tie? He olivat jylhässä, pimeässä kuusikossa, jossa ei paljon nähnyt astuakaan. He juoksivat sinne, he juoksivat tänne, mutta aina he taas vähän ajan päässä näkivät tulleen takaisin samalle paikalle. He olivat eksyksissä. Pian ei pikku Anni jaksanut juosta pitemmältä, hän vaipui aivan uupuneena maahan ja rupesi katkerasti itkemään. Antti istui siskonsa viereen ja itki kanssa. Eikä aikaa-kaan, niin alkoi pakkaneenkin hätyyttää lapsia, josta he siihen asti juostessansa eivät olleet paljoa tunteet. "Voi, voi," valitti Antti, "kun minun piti olla tottelematon ja viekotella pieni sisko-kultanikin kanssani! Nyt se varmaan kuolee tänne metsään!" Hän riisui nyt takin yltään ja peitti sen Annin päälle, vähän suojellaksensa siskoa pakkasesta; sillä Antti oli kuitenkin hyvä poika, vaikka toisinaan itsepäinen ja tottelematon. Pian täytyi hänen panna muutkin vaatteensa vielä takin lisäksi, sillä Anni yhä vaan valitti paleltavan. Itse istui poika parka viimein päitasillaan ja värisi, vapisi pakkasessa.

Yht'äkkiä kuului ääni kalliosta, joka oli likellä:

"Kuka vinkuu? Onko hiiri?"

Vaiko lienee tuuliviiri?"

Vaiko kissaseni Miiri?"

Ja samassa kallio aukesi ja lapset näkivät vanhan akan koukku-leuvan sauvan nojassa astuvan ulos suuresta luolasta. Musta kissa, jonka silmät välkkyivät kuin tulta, juoksi hänen edellään. "Mitä paitaressuja te olette?" kysyi akka vihaisesti, lapset nähdessään.

"Onko nyt muka kesä-ilma niin vari, ettei voi tulla toimeen nuttu ja pöksyt päällään?," — "Auttakaa armollinen rouva, auttakaa!" rukoili Antti polvillaan, "viekäätkä meidät kotiin, me olemme eksyneet!" — "En minä mikään armollinen rouva ole, minä vaan olen joulu-ukon muija," vastasi vanha akka. "Mutta mistä te olette ja kuinka olette tällä yön ajalla tänne metsään joutuneet?" Antti selitti asian, kertoi kaikki akalle, mitään peittämättä, sillä Antissa oli se hyvä luonto, ettei hän koskaan koettanut päästää itseään pulasta hätävalheilla. "Vai, niin," pani akka, "vai niin, vai tuommoisia tottelemattomia lapsiako te olette. Sittenhän ei olisi liika rangaistus, jos antaisin teidän tässä vilussa väristä koko yön. Mutta siitä tulisi teidän vanhemmillenne vielä enemmän surua kuin teille itsellenne. Ja paitsi sitä olet sinä Antti sitten kuitenkin kokenut voimias myöten suojella sisartas ja minulle täyden totuuden kertonut. Voinpa senvuoksi sinulle tämän kerran antaa anteeksi. Tulkaa nyt vaan kiiresti sisään lämmittelemään itsiänne."

No voi herrainen aika kuinka siellä joulu-ukon muijan luolassa oli korea ja kaunis. Seinät

oli makeimmasta mesileivästä, ne olivat pruuniset oikeastaan, mutta sitten oli päälle maalattu kaikkein loistavimpaa punaista ja viheriäistä ja sinistä väriä; ja ne värit kaikki olivat paljasta marjahilloa vaan, mikä vaaraimista, mikä karviaismarjoista, mikä mustikoista keitetty. Laki kimalteli kirkkaasti aivan kuin olisi ollut jäästä, ja pitkiä, paksumia jääkynttilöitä riippui siitä jokapaikassa alas. Mutta ei se jäätä ollutkaan, mikä siellä välkkyi, se oli kaikki poltettua sokeria, ja jääkynttilöiden alapäästä yhä tippueli makeaa sokerivettä. Ja leluja sitten oli siellä kaikkea lajia mitä lapsi vaan voi toivoa. Vauvoja tukultain, eläviä laumottain, tinasotamiehiä koko armeijat, kypäriä rumpuineen, pyssyineen korkeat kasat, kuvakirjoja loppumattomat hyllyt täynnä. Paljonpa niitä pitikin olla, että kaikille lapsille koko maailmassa joululahjoiksi riittäisi. Yhä vaan kävivät pienet lintukotolaiset, akan palvelijat, latomassa leluja käsikärryihin ja lohkaelivat myös seinistä sekä laen sokerikynttilöistä suuret palat, jotka sitten kuljettivat ulos minne lienevät kuljettaneet. Vaan ei sentään varat siitä vähenneet yhtään. Seinät ja laki kasvoivat kohta eheiksi jälleen, ja lattialla seisoi suuri pata täynnä mustaa lientä, joka aina vähän väliä kuohui yli, ja kun sitten tuota kuohua katselit, se olikin aivan täynnä pieniä, pikkaraisia lelusia, jotka kasvoivat niinkuin sienet muutamassa hetkessä ja sitten itse kävivät kasoihin tai hyllyille kukin lajiansa myöten.

Olisipa siinä ollut katselemista sadaksi vuodeksi, mutta akka ei sallinut lasten kauan viipyä. "Minun pitää viedä teidät kotiin," sanoi hän, "muuten vanhemmat etsivät teitä ja tulevat murheisinsa, kun eivät tiedä mihin te olette joutuneet."

"Lapset, lapset! Antti ja Anni, joutukaa!" kuului samassa aivan likeltä äitin ääni. Lapset katsahivat ympärilleen, niin eivätpä he enää jouluukon asunnossa olleetkaan, vaan omassa kodissaan, äitin kammarissa, kiikkutuolilla. He ällistelivät ympärilleen kummastunein silmin, sillä sitä he eivät käsittäneet kuinka joulu-akka oli heidät niin kiiresti tänne tuonut. "Minä luulen te olette nukkuneet," nauroi äiti, "teidän silmänne ovat vieläkin aivan uniset!"

Sitten mentiin saliin. Sielläpäs vasta lystiä oli. Kruunussa paloi valkeata, pöydällä paloi haarakynttilöitä, ja keskellä lattiaa seisoj joulu-puu "pitkä kuin pappi ja makea kuin mamma," täynnä kynttilöitä, täynnä makeisia, täynnä leluja. Kaikellaista oli siellä, mitä lapset muistivat nähneensä joulu-akan luona. "Milloin joulu-ukko toi nämät kaikki?" kysyi Antti äitiltä. "Juuri ikään, vähän aikaa sitten," vastasi äiti. "Kävikö hän yksinään vai oliko joulu-akkakin muassa?" kysyi Antti vielä. "Joulu-akkako, semmoisesta en ole kuullutkaan," nauroi äiti. Antti iski silmää Annille; kylläpä he tiesivät semmoisen olevan. Mutta sitä ei moni tiedäkään, sillä joulu-akka se laittelee ja valmistelee kaikki kotona, ja joulu-ukko se sitten käypi talosta taloon tuomisiaan viemässä. Sen pituinen se, ja jos et sitä usko, niin menepäs joulu-aattona itse joulu-akkaa katsomaan. (Suonio.)

~~318. IV. 114.~~

6 a 3.

